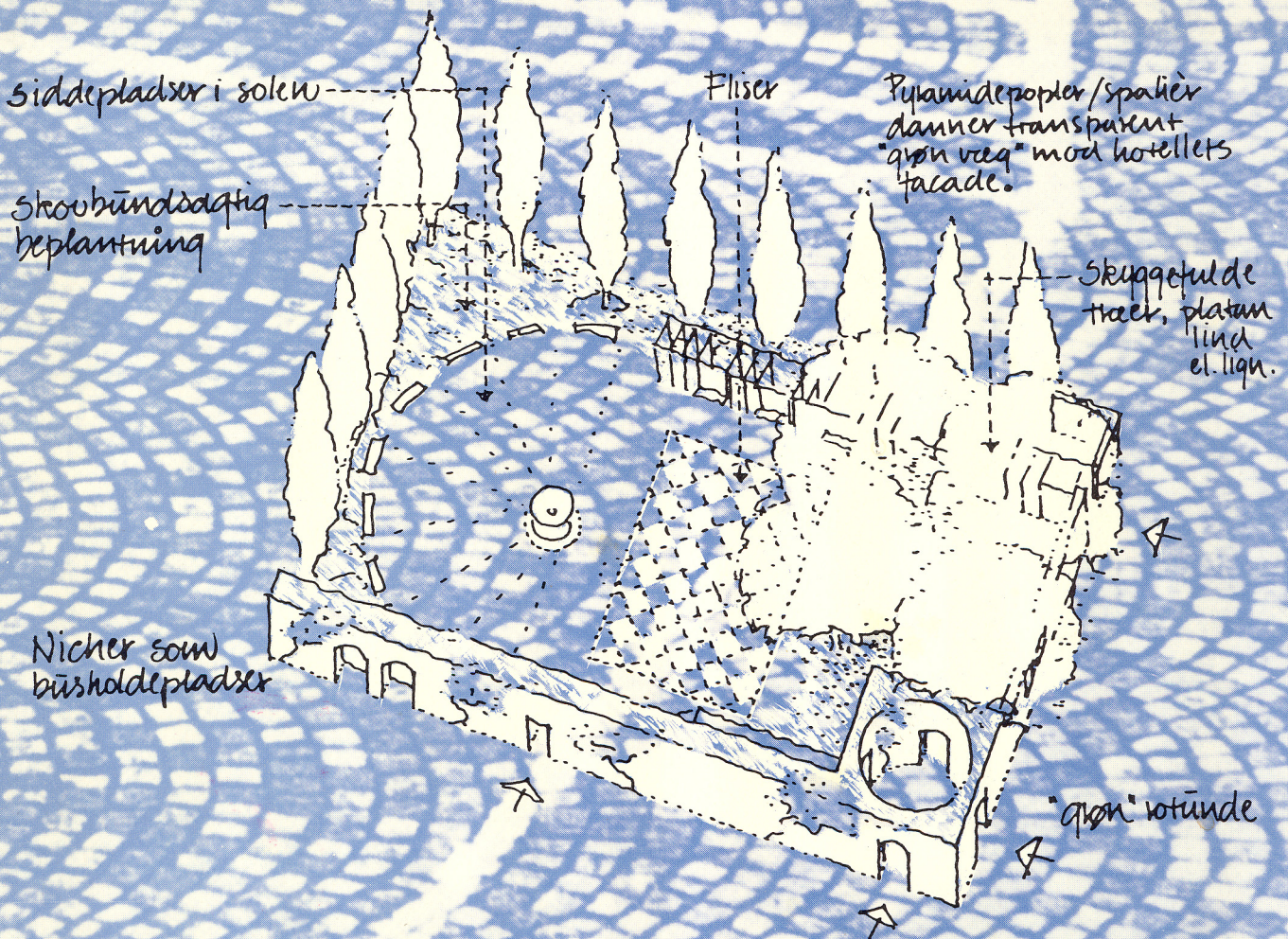

ARKITEKTEKEN

Meddelelser fra Danske Arkitekters Landsforbund/Akademisk Arkitektforening
87. årgang 1985 nr. 5 side 85-108 5. marts 1985

5-1985

Da de praktiserende fandt sammen - Statens Kunstofond - Eksperimentbyggeri - Konkurrence om Torvet i Esbjerg -
Noter, anmeldelser, debat

Konkurrencen om Torvet i Esbjerg

I juni måned 1984 udskrev Esbjerg kommune i samarbejde med Danske Arkitekters Landsforbund en offentlig konkurrence om udformningen af Torvet og de nærliggende gader.

Det var konkurrencens formål at fremkalde forslag til indretning og udformning af Torvet, så det fremover kan danne en arkitektonisk og funktionel ramme om en lang række aktiviteter ud fra ønsket om at Torvet i fremtiden skal fungere som fodgærgertorv.

I konkurrencens program var det understreget, at forslag til indretning og udformning af Torvet såvel i arkitektonisk som

Dommerkomiteens generelle bemærkninger

I bedømmelsen af projekterne har dommerkomiteen lagt særlig vægt på

- at Torvet sikres en rolig, afklaret hovedform som ramme om alsidige aktiviteter. En hovedform der også i »stille« perioder (eks. vinter) vil fremtræde som en smuk, helstøbt løsning.

- at relationen mellem Torvet og Heerups Have afklares, således at begge rum styrkes både rumligt og funktionelt.

- at der etableres en harmonisk og karakterfuld sammenhæng mellem Torvet og Kongensgade.

- at de tre pladsrum – Torvet, haven og kirkepladsen – gives en sammenhængende behandling, der understreger samhørighed respektiv forskellighed i karakteren af de tre rum.

- at Esbjergs historie og det karakterfulde system af karreer og gader respekteres. Bygningskulturen domineret af historisme ses også som en væsentlig kvalitet og inspirationskilde.

- at Heerups Have med hensyn til karakter og tradition behandles rimeligt nønsomt.

- at Torvets vægge, facaderne, gives en særlig belysning i de forslag, hvor væggene tillægges en fremtrædende rolle.

- at Torvets gulv – der under alle forhold vil være et væsentligt visuelt element – gives en omhyggelig behandling, såvel i helhed som detalje.

- at Torvets liv og Torvets form ses i sammenhæng. Liv og form supplerer og beriger hinanden.

- at trafikale løsninger, især kollektiv trafik, taxakørsel og cykler, sikrer en realistisk – og ikke for fjerntliggende – trafikalt betjening af torveområdet.

- at de foreslåede løsninger kan gennemføres i etaper og inden for rimelige økonomiske rammer.

Ud fra denne overordnede målsætning har dommerkomiteen valgt at prioritere forslag, der arbejder med klare hovedformer og -ideer samt en rimelig begrænsning i antallet af elementer og virkemidler.

Indenfor alle tre hovedgrupper af torveløsninger – med henholdsvis beplantning, bebyggelse og friholdelse af Torvet – er fremlagt løsninger af høj kvalitet.

Dommerkomiteen finder dog opførelse af større bygningsanlæg på Torvet betænkelig, hvorfor forslag, der på en enkel og klar måde enten beplanter Torvet med markante træplantninger eller friholder Torvet, ses som mere overbevisende løsninger.

Dommerkomiteen finder det igennem konkurrenceforslagene godtgjort, at også en meget enkel, åben behandling af Esbjerg Torv vil kunne indebære en værdifuld løsning under forudsætning af en omhyggelig behandling af Torvets bygningsfacader og Torvets randzoner. En sådan løsning må i givet fald udbygges med fleksibelt torveinventar af høj kvalitet. Det fremhæves, at sådanne meget enkle løsninger vedrørende Torvets hovedform vil have særlige kvaliteter også uden for den meget aktive sommersæson.

miljømæssig henseende skal hænge harmonisk sammen med de nærliggende gader, herunder gågaden, samt den omgivende bebyggelse.

Til konkurrencen indkom 64 forslag, der alle på nær 2 blev optaget til bedømmelse, der blev påbegyndt den 2. oktober 1984 og bragt til afslutning den 11. oktober 1984.

Fagdommerne var stadsarkitekt MAA Svend Høgsbro, arkitekterne MAA Jan Gehl og Erling Stadager samt stadsarkitekt MAA Per Svensson.

Konkurrencens sekretær var arkitekt MAA Bent Røtgind.

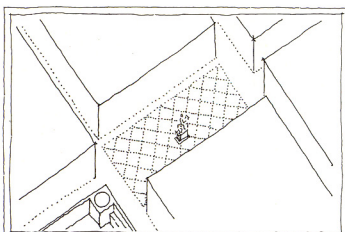
Luftfoto, hvor Torvet og Heerups Have ses fra nordøst.

Kvaliteten af en opstramning af hjørnet ved Heerups Have er meget klart belyst igennem konkurrenceforslagene. Blandt de viste løsninger forekommer såvel opførelsen af transparente bygninger som etablering af mure og/eller arkader at være værdifulde løsninger, der vil kunne styrke både Torvet og haven. Det fremgår klart af forslagene, at en sådan afgrænsning er af afgørende betydning for opfattelsen af Torvet, og at den bør etableres samtidig med dets ombygning. Opførelsen af tårnbygninger på selve hjørnet forekommer – ud fra de viste forslag – mindre overbevisende.

I flere forslag – 1. præmien og indkøb af Michael Brüel og Ole Jonsson – er det påvist, at gennembrudte eller kraftige, udhulede havemure omkring Heerups Have vil kunne indrettes med busventepladser, siddenicher, kiosk m.m.

Samtidig med påpegningsen af det ønskelige i et få gennemført en opstramning af hjørnet ved Heerups Have ønsker dommerkomite-

(fortsættes på side 102)

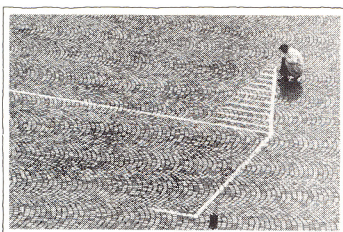
STENRUMMET

Torvet giver kufft i bybilledet. Det er helt et komme fra gårdens ud i det udlivende stensum, men er fri af gårdens have.

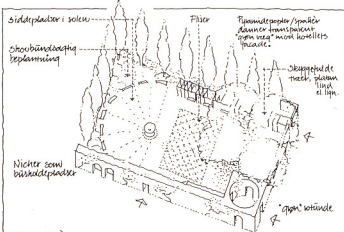
Torvet bør være anderledes end gårdene. Det kan være et rummeligt, sammensat rum for mange forskellige aktiviteter. Det være sig sociale, kulturelle og kommercielle aktiviteter. For at udbygge rummet for disse må torvet have en enkel udformning, således at en funktionel fordeling umiddelbart er tydelig. Torvet er rum som i princippet består af væg og gulv. Det er afgørende at rummet er pladsløst og åbent over for et stort mangfoldigt indhold, og det

Fig. 1. Torvet, Esbjerg bymidte.

Stadighed, således at den, der man fornufter, at rummet som hovedform har formen som en række af udformning. Rummet skal være "rummeligt" dvs. uden overflødige vægge. Aktiviteten vil da til hverdag, fide og kulturelle aktiviteter og på det lokale marked. Dermed kommer den bevidste og planlagte brug af torvet - f. ex. teater, musik, byfester etc. Til sådanne aktiviteter kan torvet suppleres formålsbestemt.

BYHAVEN

Heerups Have er en centralt beliggende byhave. Den har derfor høj bymæssig status som det "spare rum" ved torvet. Denne status kan sikres således at rummet som spiller mellem torvet og haven, som "her" og "der" - "stille" (i betydningen og udsigt) og "bevægelse" (i betydningen og bebyggelse). For at afslutte og styrke dette rum skal der et arkitektonisk udtryk i haven udvælgelse. Vi ønsker en udvalgt stil med torvet for udvælgelse. En sådan udvalgt stil kan have samme udformning, og kan være mere eller mindre beboet. Vi har foreslået at med en rum, der sådanne ofte er at finde i forstæder, med et

blev af de gamle beboere og uændet byhave. En sådan rum kan også have den højeste arkitektoniske kvalitet, afslutte lidt af den beboelse på torvet. Det vil dog være tilladt at få, at rummet arkitektonisk kan opføre sig som. Pladser skal beboede med beboelse, og det vil være tilladt at få, at rummet arkitektonisk kan opføre sig som. Pladser skal beboede med beboelse, og det vil være tilladt at få, at rummet arkitektonisk kan opføre sig som.

Fig. 2. Byhaven, Esbjerg bymidte.

Torvet i Esbjerg

1. præmie kr. 75.000, udarbejdet af arkitekterne Lars Nicolai Bock, Bendt Longmose Jakobsen, Rikke Thohøj Martinussen, Troels Munk-Olsen, Ole Nielsen og Anders Kristian Sanderbo, Århus.

Dommerkomiteens bemærkninger

Forslaget anslår et klart og kompromisløst arkitektonisk helhedsgreb, som på væsentlige punkter påviser mulighederne for at fremhæve og forstærke de særlige karaktertræk, som Esbjergs byplan og beliggenhed frembyder.

Forslagsstilleren tager som udgangspunkt for sit projekt til Torvet og de omkringliggende gader fat i en analyse af de bymæssige forhold og anviser skitsemæssigt en række forbedringer i det centrale Esbjerg.

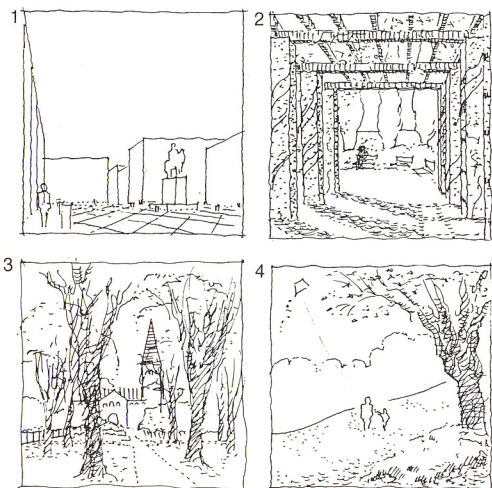
Herigennem når forslagsstilleren frem til en klar opfattelse af de centrale byrum: Torvet, Heerups Have og kirkeområdet, kendetegnet ved hver deres

karakter og særlige forudsætning for at indgå i den byplanmæssige sammenhæng.

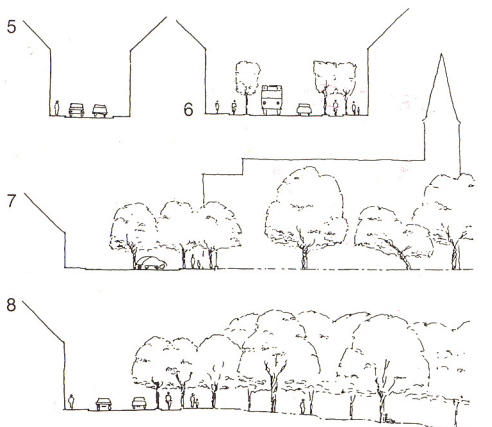
I god overensstemmelse med programmets intentioner om etablering af rum med hver sin identitet fremsættes forslag om etablering af tre byrum, der supplerer og beriger hinanden: »Stenrummet«, »Byhaven« og »Den stille park« samt - på et mere overordnet niveau - »Den store bypark«. Rummene behandles derefter konsekvent ud fra denne klare hovedidé.

Forslaget vedrørende Torvet - »stenrummet« - stiller med sin sparsomme »møblering« store krav til rummets vægge, facaderne, og giver i konsekvens heraf detaljerede anvisninger på forbedringer.

Torvet fremtræder i forslaget som en helt åben plads. Dommerkomiteen finder det gennem besvarelsen dokumenteret, at Torvet herved - gennem blandt andet varierede opstillinger af forskelligt, formålsbestemt byinventar - vil kunne være en enkel og smuk ramme om en lang række arrangementer.

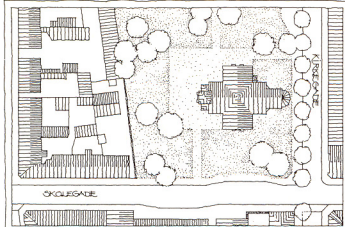
1. Stenrummet, 2. Byhaven, 3. Den stille park, 4. Den store bypark.
5-8. Karakteristiske gadeprofiler.

Esbjerg bymidte 1:12.500.

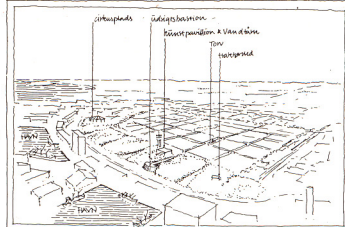
Den gamle kirkegård i bymidten, hvor alléer i sløj park karakteriserer. Et stort park og udfoldt for gadeplan med fritstående træer af træer. Parkens atmosfære er af en rolig og harmonisk stil. Kirkegården udgøres af et stort område, hvorved landskabet markeres af en dobbelttræet træstokke. Parkens planlægning lægger vægt på markering af træer og træer. Den gamle kirkegård er af en rolig og harmonisk stil. Kirkegården udgøres af et stort område, hvorved landskabet markeres af en dobbelttræet træstokke. Parkens planlægning lægger vægt på markering af træer og træer.

den nye ideer. Eventuel videregående planlægning med mere udfoldningsrum i de eksisterende bebyggelser.

Den gamle kirkegård og den gamle kirke. Kirken er bygget i en periode hvor idet var frielagskirkens tid. Den middelalderlige kirke. Den gamle kirke er bygget som en landskabspark, frielagskirkens bygning, men planlægning og udførelse i byen.

Kirken skal have en stærk indvirkning og umiddelbart til gaden.

DEN STORE BYPARK

Byen ved vandet er meget attraktivt i Danmark. Men der er stor forskel på hvordan vandet påvirker byen. Det er vigtigt at tænke på vandet i forbindelse med planlægningen af byen. Vandet er et vigtigt element i byen. Det er vigtigt at tænke på vandet i forbindelse med planlægningen af byen.

i Havnens bymidte med gennemgående byer mod havet. Man vil da fra en gennemgående langs Heerupgade få et udover havnen. Fra torvet kan en lille fures ud gennem byparken. Foruden af denne, ved strømkanten, kan en udsigtsbalkon opføres. Man kan da fra byen se ud på havet og over havnen.

Byparken byr for sig et stort område med træer og grønne områder. Byparken er også en vigtig del af byen. Den er vigtig for byen og for de mennesker, der bor i byen.

Ved sin klare helhed og gennearbejdede og raffinerede detaljering lægger Torvet sig tæt op af en række særdeles værdifulde byrum i Danmark: Amalienborg Slotsplads og Kulturtorvet i København, C. W. Obels Plads i Aalborg m. fl.

Heerups Have – »byhaven« opfattes som et klart afgrænset, frodigt grønt rum i bymidten, begrænset af en kraftig mur, hvortil flere funktioner knytter sig både mod Torvet og mod havnen.

Kirke og kirkeplads er ligeledes i konsekvens af de foretagne analyser knyttet sammen med kirkegårdsanlægget til en fornem »stille park«.

Den foreslåede udvidelse af »den store bypark«, anlægget, der afgrænser bykernen fra havnen, og den markante fortsættelse af Torvegadeaksen til en udsigtsbalkon mod syd, hvorfra havet kan fornemmes, er yderligere et værdifuldt træk ved forslaget.

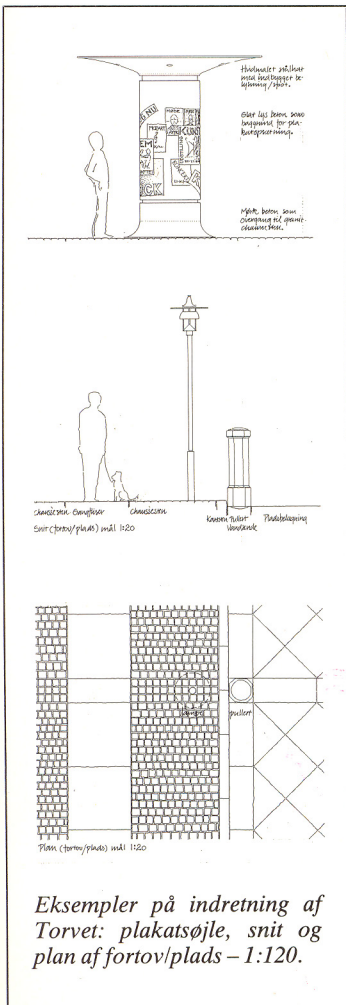
Selv om store dele af projektet umiddelbart lader sig realisere: Kirkeom-

rådets omdannelse til park, afgrænsningen af Heerups Have samt anlægget af torvepladsen med belægning og udstyr, finder dommerkomiteen, at der i forbindelse med projektets realisering med fordel kan gennemføres en bearbejdning af selve torverummet.

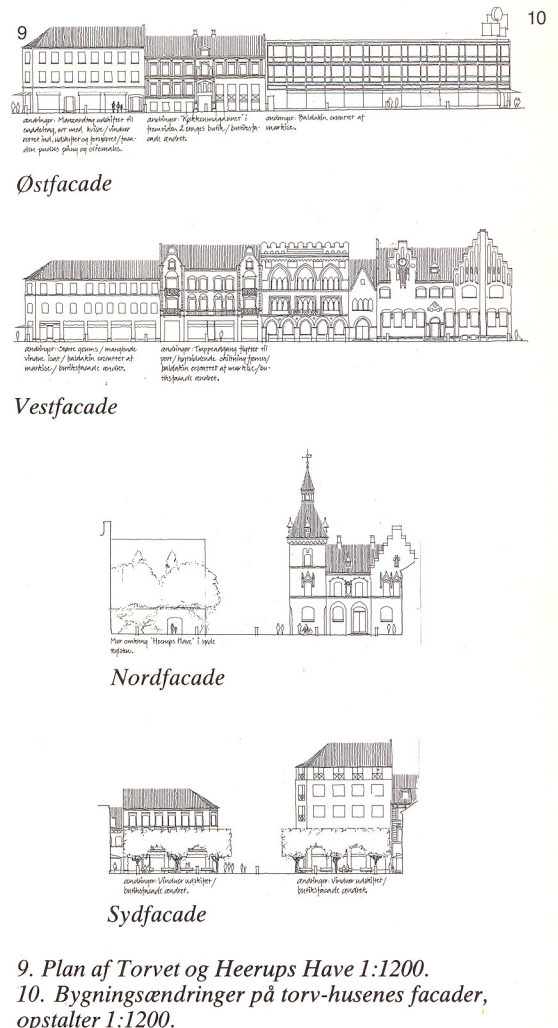
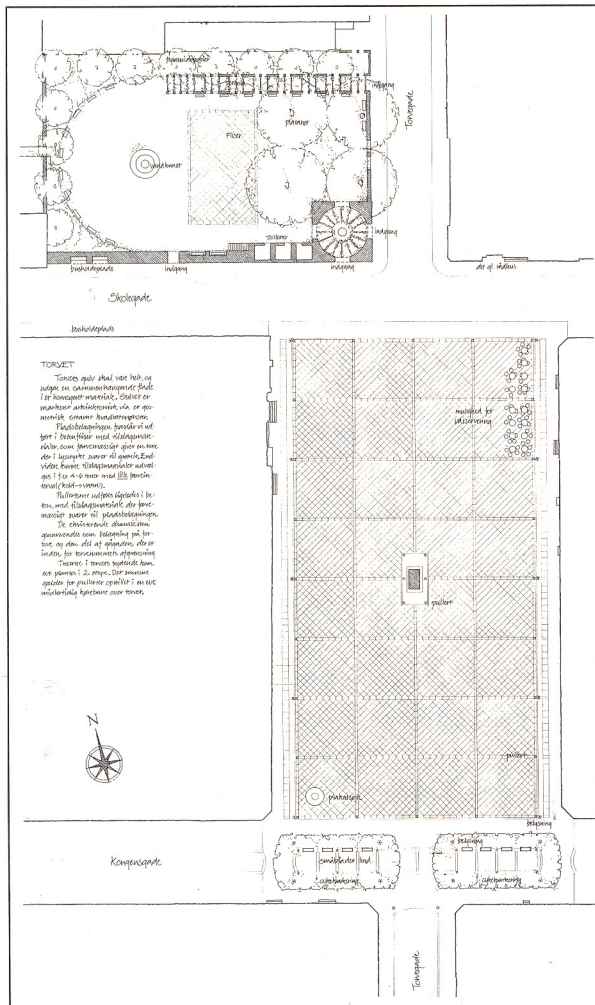
Med udgangspunkt i hovedintentionen »stenrummet« kan tænkes gennemført en behersket bearbejdning af møblerings- og opholdsmulighederne i kantzonen langs facaderne.

Forslaget om en mulig træplantning i Torvets nordlige del kan tilsvarende tænkes viderebearbejdet og forenklet – eksempelvis kunne placeringen af et enkelt, karakterfuldt træ indgå i disse overvejelser.

Yderligere forudsættes det, at det foreslåede temporære torveudstyr – byinventar – i konsekvens af dets betydning for livet på Torvet gøres til genstand for en omhyggelig bearbejdning, hvor der lægges vægt på en høj grad af fleksibilitet.

Eksempler på indretning af Torvet: plakatsøjle, snit og plan af fortov/plads – 1:120.

9. Plan af Torvet og Heerups Have 1:1200.
10. Bygningsændringer på torv-husenes facader, opstalter 1:1200.